

FR. S. FINŽGAR:

GOVORI, ALOA!

Kadar hodim po gozdu sam in zamišljen pa se oglasi stopinja človeka, se vselej prestrašim. Če le še utegnem in morem, zlezem za grm, skrijem se v goščo, da gre popotnik mimo mene. Kakor tat se ga bojim in tiho sedim na mestu, dokler ne odšumijo njegovi koraki — — —

Bojim se, da ne bi postal ob meni, odprl ust in z dvema besedama ukradel vso poezijo, ki se mi je porodila v duši. Zakaj on stopa skozi prirodo — slep in gluhi. Brzi so njegovi koraki, zre samo pod noge, na mrtve, pohojene korenine, njegove misli so pa daleč, vse zavozlane v skrbi, v tajno hrepenenje po šumu, beži, skoro da ne teče, ker želi po ljudeh... Jaz pa bežim pred njimi, umikam se skrbi, umikam s svetovne pozornice, kjer je vse vsak dan v drugih kostumih — ker tako zahteva življenska tragi-komedija. In človek se tako silno naveliča večnega gledišča!

Zato hodim rad sam in pogosto po temnih gozdih. Vse resnica, vse govori brez laži, vse nedotaknjeno, brez mode, pa vendar najbolj moderno, brez pisanih problemov, brez učenih hipotez, ki shirajo v desetletjih — vse leto za letom železni zakon, ki ne odneha nikdar za las... In kadar šepeta baldahin mogočnih bukev, kadar sanjajo nad mano temne jelke pri takem dnevu, kadar mi veverica vrže kak orobkan storž z vrha smreke pred noge, tedaj se mi skloni glava: truden postanem naenkrat, poiščem si mehkega ležišča in premišljam, kako majhen je človek, pa kako neizmerno ohol...

Nad menoj zveni skozi prirodo mogočna pridiga, moje srce pije in uživa, duša se trga iz zanj — čas beži...

Ko se vračam, sem zamišljen, kakor romar, ki prihaja od gorske cerkve, kjer je slišal koristnih naukov, katere nosi v srcu in se boji zanje, ker so mu zaklad...

Aloa cvete!

Napotil sem se tiho in sam do nje. Aloa — stoletni cvet! Rad bi te poslušal; drugačen bo tvoj govor — govor starčka, ki je molčal stoletje, pred grobom je pa odprl usta in izpregovoril... Zgrnilo se je ljudstvo od vseh štirih vetrov, snelo pokrivala in se zaverovalo v starčka, ko sem šel proti aloi.

Resnično. Krog nje ljudstvo. Gleda stoletno rožo in se smeje. Od daleč so prišli ti romarji, pozna se jim na prašnih čevljih. Zakaj se smejejo?

Šel sem med nje. Smejali so se glasneje. Pogledal je ta in oni v njene cvete, na njeno steblo — pa so govorili preširno puste vsakdanjosti, menili se o dobrem vinu, ozrli se na novega prišleca, izpogledavali se, pa se zasmjali njegovi suknji. Bila je poštena in trdna suknja, pa so se ji smejali, bogve zakaj. Tedaj sem zapustil to družbo in se umaknil proč od njih, da sem bil bliže aloi. Sto korakov daleč sem moral, v senčnati hodnik — in tam sem šele zagledal aloo, zaduhal njen cvet, slišal njen govor — govor stoletnega nemega starčka, ki lega v grob... Velika ironija je bila v govoru.

„Čudno ljudstvo, da se mi čudiš. Sto let se mi ni nihče čudil, sto let ste hodili mimo mene in se niste ozrli drugače name, kakor s pogledom, v katerem je doma zaničevanje.“

V kotu sem stala, za tisti grmič sem se ponižno skrivala. Krog mene je dehtel jasmín, rože so se dvigale vsako pomlad, in vsako poletje so se sklanjali k njim; bele roke so segale ponje, počivale so na vročih

srcih, pozdrave so izročale, skrivnostne in tajne pozdrave... V laseh so se zibale — ponosne, kronane kraljice. Za me ni bilo prostora, ne na srcih, ne v laseh — za me je bil samo tih kotiček, oholi pogledi. V meni je pa kipelo z veliko silo. Presnavljala se je skrivaj in v tihoti, kakor iskra pod pepelom. Slutila sem, ne, vedela sem, da pride moj dan, dan zaničevane, ki ni vredna pogleda...

In zgodilo se je nekaj sredi mojega življenja — svet se je začudil in vstrepetal — jaz se nisem čudila, nisem trepetala, ker sem vedela, da je to dan, veliki dan vseh onih, ki so zaničevani in prezirani. Pride nenadoma, čez noč, kakor bi buknil plamen skozi streho...

Zgodilo se je pomladi l. 1848. Svoboda — je zadonel klic. Jarmi so se stresli, verige so zapokale, nekdo, ki je bil vprežen, je dvigal glavo. Njegovo mesto je bilo v kotu dotlej, njegova pravica — vdano trpljenje; hodilo se je mimo njega z mrkim pogledom. — Pripogibal se je daleč, s čelom do rjave grude. — Ali prišel je njegov dan — in tedaj so zastrmeli, ki so hodili mimo in preko njega. Zapokalo je od vzhoda do zahoda — udarilo je tudi semkaj. Kakor nevihta je planilo ljudstvo sem gori — stresli so se zapahi, zaorili so divji klici... Kdor je bil gospod, je trepetal, kdor je bil hlapec, je divje gospodaril...

V kotu je bil moj stan. Vse se je čudilo, vse je klicalo na pomoč. V meni ni bilo vzklila, v mojem srcu nič začudenja... Prišel je njihov dan. Dogorel je ognjenik do vrha

— stresla se je gora in lava se je vlila uničujoč po bregovih... Orkan je uničil in ponižal one, ki so odprli zatvornice, pa nad grobovi so vzklike rože, katerih prej niso poznali...

In danes je prišel moj dan — dan rojstva, dan zmage in dan pogreba — vse hkrati. Zakipelo je v meni. Do vrha se je napolnilo srce — zapahi so odnehali, in vun — in kvišku sem morala jaz. Zatrepetal je jasmín, zadehtele so rože, gizardave in mehkužne cvetlice so me zavidale. Pa se je dvignilo moje steblo z neukrotljivo silo mimo njih in preko njih do čistega in jasnega vzduha, odkoder gledam nanje in se ne čudim in jih ne zaničujem, ker vem in sem vedela v zibelki, da pride nekoč moj dan. In na moj dan — dan rojstva in pogreba — gledajo moje oči daleč, moje cvetje poslušá glasove, ki plôvejo po zraku. Kakor vzdihni so in kakor davorije. Od izhoda prihajajo in od zapada, od severa in juga. Oči vidim, ki se čudijo tem vzdihujočim. Ušesa poslušajo, pa ne razločijo davorij, ki se že glasé, kakor bi kdo ubiral strune — — — Jaz pa vem, da pride njihov dan — stresli se bodo jarmi, verige zapokale. Vstal bo on, preko katerega se hodi, ki ima svoj dom v prahu, ki se proda in kupi, če žeja mogotca po njem... Pride njegov dan... Ne vidim ga, ne dočakam ga. Moje vstajenje — je moj pogreb. Ali tlačnemu rodu želim:

Vstajenje mu bodi življenje!

Aloa je utihnila. Z vonjem je plul sibilin glas po vrhovih dreves. Zeleni listi so ga čuli in se razveselili — — —

